

БЕЛЬГАРД Олександр Люціанович

(04.10.1902–22.08.1992)

Учений-геоботанік, еколог, засновник нової галузі природознавства «Степове лісознавство», теоретик основи степового лісівництва. Народився 04.10.1902 р. у в Литві на станції Лентваріс Віленської губернії. У 1914 р. його родина переїхала до Катеринослава. У 1922 р., після закінчення другого курсу гірничого інституту, він вступив на перший курс біологічного факультету Катеринославського інституту народної освіти. Після його закінчення у 1927 р. О. Л. Бельгард був зарахований асистентом кафедри ботаніки. У 1933 р. була організована кафедра геоботаніки та вищих рослин ДДУ, завідувачем якої став О.Л. Бельгард. У 1937 р., після закінчення аспірантури у академіка АН УРСР Г.М. Висоцького, захистив кандидатську дисертацію. В 1951 р. Олександр Люціанович захистив докторську дисертацію «Лісова рослинність південного сходу України», у якій виклав типологію лісів степової зони, вчення про екоморфи. Під керівництвом Г.М. Висоцького організував низку наукових експедицій з вивчення природних лісів Присамар'я Дніпровського. У 1949 р. став фундатором Комплексної експедиції з дослідження лісів степової зони України та Молдови. Керівним принципом у роботі цього наукового колективу були ідеї В.В. Докучаєва, Г.Ф. Морозова і В.М. Сукачова про багатогранну структуру та функції природних систем (біогеоценозів). Експедиція об'єднала науковців різних кафедр університету (геоботаніків, ґрунтознавців, гідрологів, зоологів, географів та інших фахівців), участь в її роботі взяли і багато вчених із інших вузів і установ країни (Криворізький, Мелітопольський, Оренбурзький педінститути, Московський, Ленінградський, Харківський, Якутський університети). Стрижневою ідеєю, що об'єднала роботи всіх учасників експедиції, були принципи типології природних і штучних лісів степової зони, розроблені О.Л. Бельгардом. За період з 1949 по 1968 рік експедиція обстежувала великі райони степової України та Молдавії. За результатами багатьох із них опубліковані монографічні збірники, наприклад: «Матеріали досліджень штучних лісів в районі р. Молочної і Молочного лиману» (1953), «Велико-анадольській ліс» (1955), «Штучні ліси степової зони України» (1960), «Гербовецький ліс» (1970), а також наукові збірники «Питання степового лісознавства». Комплексною експедицією започатковано Присамарський біосферний стаціонар – міжнародний моніторинговий центр з вивчення екології та біогеоценології степових лісів. Розробив типологію штучних лісів, яка з 1955 р. прийнята за основу Міністерством лісового господарства України для закладення захисних лісів у степу. Автор понад 200 наукових праць, у тому числі 15 книг і брошур. Засновник та головний редактор наукового збірника «Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель». Підготував 7 докторів і 25 кандидатів наук. Створив наукову школу з проблем степового лісознавства та лісової біогеоценології, типології природних і штучних лісів степової зони. Був почесним членом Ботанічного товариства АН СРСР, Почесним членом Ботанічного товариства АН України. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», 18 років обирався депутатом Дніпропетровської міської ради. Помер 22 серпня 1992 року в Дніпропетровську.

Основні праці: Бельгард А.Л. Лесная растительность юго-востока УССР. – К.: КГУ, 1950. – 263 с.; Бельгард А.Л. Введение в типологию искусственных лесов степной зоны // Искусственные леса степной зоны Украины. – Х.: ХГУ, 1960. – С. 33-55; Бельгард А.Л. Степное лесоведение. – М.: Лесн. пром-сть, 1971. – 335 с.; Определитель растений лесов УССР / Е. Я. Елин, С. И. Ивченко, Г. И. Мещеряков; под общ. ред. А.Л. Бельгарда. – К.: Вища шк., 1984. – 343 с.

Джерела та література: Архів ДНУ. – Ф. 1, оп. 1, спр. 214; Бельгард А. Л. (К 80-летию со дня рождения) // Почвоведение. – 1982. – № 12. – С. 144-145; Мицик Л.П. Бельгард Олександр Люціанович // Професори Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара: Біобібліограф. довідник. – Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2008. – С. 37-38.

Мицик Л.П., Горбань В.А.